

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد مرودشت

دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

رشته: مدیریت آموزشی

عنوان:

بررسی اثربخشی دوره‌های آموزش اقدام پژوهی بر خلاقیت و خودکار آمدی کارکنان

آموزشی شهرستان مرودشت در سال تحصیلی (۸۸-۸۹)

استاد راهنما:

دکتر نادر شهامت

استاد مشاور:

دکتر حجت اله فانی

نگارش:

سید حسین زارع

اردیبهشت ۱۳۹۱

(صورتجلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد در مدیریت آموزشی (M.A)

نام و نام خانوادگی دانشجو: سید حسین زارع در تاریخ: ۱۳۹۱/۲/۱۳ رشته: مدیریت آموزشی

از پایان نامه خود با عنوان: بررسی اثربخشی دوره‌های آموزش اقدام پژوهی بر خلاقیت و خودکار آمدی کارکنان آموزشی شهرستان مرودشت در سال تحصیلی (88-89)

با درجه	و نمره	دفاع نموده است.
نام و نام خانوادگی اعضای هیات داور	سمت	امضاء اعضای هیات داور
۱- دکتر نادر شهاخت	استاد راهنما	
۲- دکتر حجت اله فانی	استاد مشاور	
۳- دکتر مژگان امیریان زاده	استاد داور	
۴- دکتر عباس قلتاش	استاد داور	
مراتب فوق مورد تایید است.	مدیر/معاونت پژوهشی	مهر و امضاء

تقدیم به:

ستارگان همواره فروزان، آسمان وجودم:

پدر و مادر مهربانم.

تقدیر و تشکر

به نام خداوند بخشنده مهربان، یکتایی که جز در سایه رحمتش توان ره بردن به آستان مقصود نبود، ثنا و ستایش بیکران پروردگارم را که به موهبتش تحصیل و تحقیق برایم میسر شد و سپاس پدر و مادر عزیزم را که به برکت وجودشان - عمرشان دراز باد - و به یمن دعای خیرشان حصول مطلوب فراهم آمد.

تشکر بسیار دارم اندیشمندانی که با نور دانش و تذکرات حکیمانه خود مرا در تارکهای خیمه برافراشته بر این راه، رهنمون بوده‌اند. همچنین با تشکر از جناب آقای دکتر نادر شهامت و جناب آقای دکتر حجت اله فانی که راهنمایی و مشاورت این تحقیق را بر عهده گرفته و با سعه صدر مرا از دریای علم و معرفتشان برخوردار ساختند. شایسته است قدردانی صمیمانه خود را بابت همه راهنماییهای ارزنده‌ای که به عمل آوردند و زحمات بی‌شائبه‌ای که متحمل شدند ابراز دارم.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	چکیده.....

فصل اول: کلیات تحقیق

۲-۹

۲	مقدمه.....
۳	بیان مساله.....
۵	ضرورت و اهمیت.....
۶	اهداف تحقیق.....
۷	فرضیه های تحقیق.....
۷	تعاریف اصطلاحات و واژه ها.....
۸	تعاریف عملیاتی.....

فصل دوم: ادبیات نظری تحقیق

۱۰-۸۵

۱۰	مبانی نظری تحقیق.....
۱۰	اقدام پژوهی چیست.....
۱۱	پژوهش کارور.....
۱۶	تشابه یا تفاوت اقدام پژوهی با سایر روش های پژوهش.....
۱۷	ویژگی های اصلی فرایند اقدام پژوهی.....
۲۰	توصیف های موثر و صحیح درباره اقدام.....

۲۸	هدف تعیین اعتبار در اقدام پژوهی
۳۰	چرا معلم پژوهنده؟
۳۶	مراحل یا چرخه پژوهش در عمل
۴۰	گزارش وضعیت موجود
۴۲	چه نوع داده ها و شواهدی
۴۵	مبانی نظری خود کارآمدی
۴۷	خود از دیدگاه مختلف
۴۹	نظریه شناختی اجتماعی
۵۱	باورهای خود کار آمدی
۵۴	ابعاد خود کار آمدی ادراک شده
۵۷	منابع باورهای خود کار آمدی
۵۸	مراحل رشد خودکار آمدی
۶۰	مبانی نظری خلاقیت
۶۱	تعریف خلاقیت از دیدگاه سازمانی
۶۳	پیشینه خلاقیت
۶۳	ویژگیهای خلاقیت
۶۴	مؤلفه های خلاقیت
۶۴	اصول خلاقیت
۶۶	فنون و تکنیکهای خلاقیت
۶۹	نظریه های خلاقیت

۷۱	.....	محرکهای اخلاقیت
۷۲	.....	روش های پرورش اخلاقیت
۷۴	.....	موانع اخلاقیت و نو آوری در سازمان
۷۵	.....	ویژگیهای سازمان خلاق و نو آور
۸۰	.....	تحقیقات انجام شده در داخل و خارج از کشور
۸۵	.....	جمع بندی

فصل سوم: روش تحقیق

۸۷-۹۰

۸۷	.....	روش تحقیق
۸۷	.....	جامعه آماری
۸۸	.....	نمونه آماری و روش نمونه گیری
۸۸	.....	ابزار اندازه گیری
۸۸	.....	پایایی و اعتبار پرسشنامه ها
۹۰	.....	روش اجرا
۹۰	.....	روش تجزیه و تحلیل اطلاعات
۹۰	.....	ملاحظات اخلاقی

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده ها

۹۱-۹۴

۹۱	.....	داده های توصیفی
۹۳	.....	یافته های استنباطی

فصل پنجم بحث و نتیجه گیری

۹۵-۹۸

۹۵	خلاصه پژوهش.....
۹۶	بحث و نتیجه گیری.....
۹۷	محدودیت‌های تحقیق.....
۹۸	پیشنهاد‌های تحقیق.....
۹۸	پیشنهاد‌های پژوهشی.....
۹۸	پیشنهاد‌های کاربردی.....
۱۰۰	منابع فارسی.....
۱۰۳	منابع انگلیسی.....
۱۰۴	پیوستها.....
۱۰۹	چکیده انگلیسی.....

فهرست جدول ها

عنوان	صفحه
جدول ۳-۱: بررسی جامعه آماری پژوهنده بر اساس جنسیت	۸۷
جدول ۳-۲: بررسی جامعه آماری غیر پژوهنده بر اساس جنسیت	۸۷
جدول ۳-۲: بررسی جامعه آماری پژوهنده و غیر پژوهنده بر اساس تحصیلات	۸۷
جدول ۳-۴: ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه ی خودکارآمدی	۸۹
جدول ۳-۵: ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه ی خلاقیت	۸۹
جدول ۴-۱: بررسی توصیفی نمرات خودکارآمدی در بین گروه پژوهنده	۹۱
جدول ۴-۲: بررسی توصیفی نمرات خودکارآمدی در بین گروه غیر پژوهنده	۹۲
جدول ۴-۳: بررسی توصیفی نمرات خلاقیت در بین گروه پژوهنده	۹۲
جدول ۴-۴: بررسی توصیفی نمرات خلاقیت در بین گروه غیر پژوهنده	۹۲
جدول ۴-۵: تفاوت نمرات پس آزمون خلاقیت گروه پژوهنده و غیر پژوهنده پس از حذف تاثیر پیش آزمون	۹۳
جدول ۴-۶: میانگین و انحراف معیار میزان خلاقیت گروه پژوهنده و غیر پژوهنده در پس آزمون	۹۳
جدول ۴-۷: تفاوت نمرات پس آزمون خودکارآمدی گروه پژوهنده و غیر پژوهنده پس از حذف تاثیر پیش آزمون	۹۴
جدول ۴-۸: میانگین و انحراف معیار میزان خودکارآمدی گروه پژوهنده و غیر پژوهنده در پس آزمون	۹۴

فهرست شکل ها

عنوان	صفحه
شکل ۱-۲ نمونه ای از واژگان	۱۲
شکل ۲-۲ فرایند اقدام پژوهی	۲۴
شکل ۲-۳ ماریچ اقدام پژوهی	۲۵
شکل شماره ۲-۴ تعامل سه جانب	۵۱
شکل ۲-۵ برانگیزاننده های شناختی رفتار (اقتباس از بندورا ۱۹۹۱)	۵۶

چکیده

هدف از پژوهش حاضر تبیین اثربخشی دوره‌های آموزش اقدام پژوهی بر خلاقیت و خودکارآمدی کارکنان آموزشی شهرستان مرودشت بوده است. روش تحقیق از نوع شبه آزمایشی بوده است. جامعه آماری این تحقیق شامل ۶۰ نفر از کارکنان آموزشی پژوهنده و غیرپژوهنده شهرستان مرودشت بوده است که ۳۰ نفر آنها در سال تحصیلی (۸۸-۸۹) دوره‌های آموزش ضمن خدمت را در راستای اقدام پژوهی (حل مساله) پشت سر گذاشته اند. لذا از آنجا که تعداد این افراد محدود بود کل جامعه آماری در این پژوهش لحاظ گردید و از روش نمونه‌گیری استفاده نشد. در این تحقیق جهت اندازه‌گیری متغیرها از دو پرسشنامه خودکارآمدی و خلاقیت استفاده شده بود. که پایایی این دو پرسشنامه به ترتیب برابر ۰/۷۰ و ۰/۸۶. بدست آمده است جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از سطح آمار توصیفی و آمار استنباطی استفاده شده است که در سطح آمار استنباطی از تحلیل کواریانس استفاده شده است. نتایج بدست آمده حاکی از آن است که بطور کلی دوره‌های اقدام پژوهی بر خلاقیت و خودکارآمدی کارکنان آموزشی شهرستان مرودشت اثربخش بوده است. کلید واژه‌ها: اقدام پژوهی، خلاقیت، خودکارآمدی، مرودشت

فصل اول

کلیات تحقیق

مقدمه

امروزه تحقیق و پژوهش یکی از ابزارهای مهم تصمیم‌گیری در علوم مختلف به ویژه تعلیم و تربیت محسوب شده. تا بدان جا که نتایج بسیاری از پژوهش‌ها تعیین‌کننده خط و جهت فعالیتها و سرمایه‌گذاری‌های ملی و منطقه به شمار می‌آید. یکی از اقدامات اساسی که باید نظام تعلیم و تربیت به آن توجه جدی نماید. نهادینه‌سازی فرهنگ تحقیق و پژوهش است. و لازمه توسعه و تقویت این فرهنگ ورود پژوهش به عرصه کلاس و مدرسه می‌باشد. امروزه عصر پرخاشگری و پاسخگویی است. آن که بیش از همه در معرض پرسش قرار می‌گیرد. معلم است. پس بر معلمان است که خود را با درگیر نمودن در فعالیتها و با علم به تحقیق آماده پاسخ‌گویی نمایند. از اواخر دهه ۱۹۷۰ پیشرفت علم روان‌شناسی، جامعه‌شناسی و تعلیم و تربیت و همچنین نیازهای اجتماعی، فرهنگی و سیاسی جامعه، آموزشگران را نسبت به کفایت تحقیقات کمی صرف در رابطه با مسائل آموزشی دچار تزلزل کرده است. اکنون، در حقیقت جدایی بین نظریه و عمل یا به عبارت دیگر مرتبط نبودن تحقیق با نیازهای ملموس معلمان و دست‌اندرکاران آموزشی تدریجاً بارزتر شده است. معلمان روز به روز بیشتر نگران عدم ارتباط تحقیقات آموزشی با دنیای واقعی تدریس هستند. از آنجا که عمده معلمان در طی سالهای تدریس خود با مسائل و مشکلات آموزشی و تربیتی فراوانی مواجه شده و برای حل آن از روشهای مختلفی استفاده می‌نمایند.

در پژوهشهای کلاس درس و مدرسه، یاد دادن ها، یاد گرفتن ها، سخت کوشی ها، خلاقیت ها، نو کردن ها، نو شدن ها، و موضوعات این چنینی، مهمترین مسأله و چالشهای، فکری و عملی اند. نتیجه هایی که از این قبیل پژوهش ها بدست می آید، رضایت از خود و باور خود است. در این پژوهش ها ابزارهای سنجش و اندازه گیری، گیرنده های حسی و فکری دانش آموزان هستند که در تلاطم عملکردها تقویت می شوند و باروری آغاز می کنند. معلمان و مدیران مدارس نیز، خود نیاز مبرهی دارند که در محیط کار و شیوه های یاد دادن و گرداندگی ها به پژوهش هایی دست بزنند و حرفه مندی خود را احساس کنند و آن را توسعه بخشند. (رئوف، ۱۳۸۴، ص ۵۶ به نقل از حدیقی، ۱۳۸۵).

لذا پژوهش در عمل به آنها کمک خواهد کرد که ضمن توصیف وضعیت موجود مسائل و مشکلات و مجموعه فعالیتها تحت عنوان راه حل و نتایج حاصله از کاربرد راه حلها را به صورت مستند در آورده و به عنوان یک تجربه موفق در اختیار سایر همکاران قرار دهند (حدیقی، ۱۳۸۵).

با توجه به این موارد می توان گفت برای دستیابی به توسعه پایدار و رفع موانع و مشکلات فراوری جامعه باید به آموزش و پرورش اهمیت زیادی داد. برای آموزش و تربیت افراد ماهر و متخصص باید معلمان با انگیزه، دارای مهارت های کافی و متعهد، تربیت کنیم. اقدام پژوهی را می توان روشی دانست که از طریق آن معلمان به شناسایی و رفع موانع و مسائل مبتلا به کلاس درس می پردازند. و با گسترش یافتن این طرح در میان آنان می توان به فرآیند یاددهی و یادگیری اثربخش و مطلوب امیدوار بود.

بدین ترتیب با توجه به اینکه خلاقیت به معنی به کار گیری توانایی های ذهنی برای به وجود آوردن اندیشه، فکر و مفهوم جدید است. می توان بیان داشت که پژوهش در عمل و اثرات آن بر ایجاد فکر و مفهوم جدید در نیروی انسانی سازمان برای دست اندر کاران آموزش و پرورش مهم می باشد. زیرا می تواند چراغ راهی برای طراحی برنامه های آتی برای افزایش این خصیصه مثبت نیروی انسانی در سازمان باشد. و همچنین با توجه به مفهوم خودکارآمدی که به احساس شایستگی، کفایت و قابلیت در کنار آمدن با زندگی اشاره دارد، بررسی اثرات پژوهش های کلاسی و همراه با عمل بر سازش های نیروی انسانی با محیط کار و همکاران و احساس رضایت از خود و باور به خود و قابلیت کنار آمدن با مشکلات پیش رو می تواند باعث تدوین برنامه مناسبی برای افزایش باور به خود و اعتماد به خود در نیروی انسانی سازمان گردد که این خود یک انرژی مثبت و مضاعف به سازمان می دهد.

بیان مساله

عوامل بسیار زیادی در جریان آموزش و یادگیری تأثیر دارد که طی روش های تحقیق مرسوم دانشگاهی قادر به کنترل آنها نیستند. هدف از پژوهش در تعلیم و تربیت فقط کسب دانش نیست. بلکه دانشی است که در عمل بتوان

از آن استفاده کرد. و در بهسازی محیط آموزشی مفید باشد. چنین هدفی را پژوهشهای تربیتی دانشگاهی مرسوم نتوانسته اند حاصل کنند. این پژوهش ها اطلاعات خوبی در اختیار گذاشته اند که می توان الهام بخش معلمان باشد. اما اکثر آنها قابل استفاده مستقیم در کلاس درس و محیط مدارس توسط معلمان نبوده. کلاسهای درس دارای پویایی های ویژه خود اند و برای بهسازی امر آموزش و پرورش و اثر بخش کردن آنها لازم است از روش های گوناگون پژوهش به ویژه، پژوهش های مبتنی بر عمل (اقدام پژوهی) بهره جست. این روش ها را باید جست و تدوین کرد و در اختیار معلمان قرار داد (حاتمی، ۱۳۸۶).

مقصود نهایی تحقیقات آموزشی، بهبود اوضاع آموزشی، و بالا بردن کیفیت یادگیری، از جمله توسعه و بهبود روشهای تدریس، وضعیت آموزش های قبل از خدمت و ضمن خدمت معلمان و تهیه مواد درسی متناوب برای فراگیران است. نقش معلم در تحقیقات آموزشی تا حدودی کم رنگ است و تقریباً مصرف کننده نتایج و یافته های تحقیقاتی پژوهشگران متخصص و ناآشنا به اوضاع واقعی کلاس درس است. در این تحقیقات در بسیاری مواقع همخوانی میان نظریه و عمل مشکل ساز می شود. علت امر آن است که بسیاری از تحقیقات با نیازهای واقعی معلمان و دیگر دست اندر کاران آموزشی ارتباط ندارد و پژوهشگران نیز واقعیت تدریس را نمی شناسند. برای غلبه بر این معضل محققان آموزشی به دنبال یافتن روشهای دیگری هستند تا فاصله میان نظریه و عمل را بردارند و برای معلم وظیفه ای خلاق و فعال در جریان تحقیق قائل شوند. به این منظور برخی از اندیشگران رویکرد معلم پژوهنده یا روش پژوهش در عمل را پیشنهاد کرده اند. چون در نهایت یافته های پژوهش توسط خود معلم به کار گرفته خواهد شد. پس چه بهتر که خود به پژوهش بپردازد و عمل تربیتی خود را با پژوهش همراه سازد. (حدیقی، ۱۳۸۵)

اقدام پژوهی نوعی تحقیق درمیدانهای واقعی کار و زندگی، به منظور افزایش آگاهی و پیشرفت در کار است. در اقدام پژوهی هر فرد شاغل با هر درجه از تخصص، می تواند یک پژوهشگر باشد. در اقدام پژوهی، تحقیق با کار در می آمیزد و پیچیدگی های اجرای یک طرح تحقیق با حفظ اصول تحقیقاتی از این نوع، ساده و امکان پذیر می گردد. با در نظر گرفتن امکان استفاده مستقیم و سریع نیروی شاغل از نتیجه تحقیق فرد، انگیزه او برای ادامه کار و برای اینکه او همیشه یک محقق باقی بماند، جلب میشود و فرد با انجام تمرینات مناسبی در این زمینه به انجام کار گروهی ترغیب می شود که جز ماهیت اقدام پژوهی است (بانکی، ۱۳۷۸). در عصر اطلاعات که نقش حساس و جایگاه رفیع تحقیق به منظور دستیابی به واقعیت بر کسی پوشیده نیست. دیدگاه دانش پژوهانه در یک معلم سبب می شود که فعالیتهای آموزشی وی نیز دانش پژوهانه باشد. اقدام پژوهی کاربرد مستقیمی برای کلاس درس دارد. به یک معنا اقدام پژوهی مشکلی از یک آزمایش تجربی

استقرایی با استفاده از کوشش و خطای منظم است و همین امر سبب نوآوری و بهسازی در واحدهای آموزشی می گردد.

از این روست که در سالهای اخیر وزارت آموزش و پرورش هزینه های زیادی را صرف تقویت امور پژوهش و به دنبال آن ترغیب نیروی انسانی پژوهشگر نموده است.(نکویی،۱۳۸۸)

هدف از اجرای معلم پژوهنده تشویق معلمان به رویکردهای علمی و پژوهش در حل مسأله کلاس درس و مدرسه است. تا از این راه روحیه و بینش علمی در بدنه آموزش و پرورش سراسر کشور رواج یابد. همچنین ارج نهادن به تجربه های پژوهشی و نوآورانه ی معلمان، تقویت خود باوری در آنان و فراهم ساختن زمینه های لازم برای رشد و ارتقای دانش آنان از طریق پژوهش در عمل از اهداف دیگر معلم پژوهنده است. (همان منبع)

همچنین آموزش دوره های اقدام پژوهی منجر به افزایش خودکارآمدی می شود.(عبیات،۱۳۸۵)

لذا با توجه به اینکه خلاقیت بکارگیری توانایی های ذهنی برای ایجاد یک فکر یا مفهوم جدید است و از آنجا که مهمترین دلیل نیاز به خلاقیت و نوآوری بروز مشکل است پس این مطلب که آیا آموزش دوره های اقدام پژوهی بر خلاقیت اثر بخش است، حائز اهمیت است.

همچنین باور به توانایی های خود و قضاوت در مورد آن در انجام یک کار یا انطباق بایک موقعیت خاص از مسائلی است که هنگام حل مساله یا پیدا کردن راه حل برای یک مشکل بیشتر مورد توجه قرار می گیرد. افرادی که به توانای هایی خود باور داشته باشند بهتر می توانند با مشکلات روبرو شوند. و راه حل مساله را پیدا کنند. از این رو تشخیص این مساله که آموزش دوره های اقدام پژوهی بر خودکارآمدی کارکنان آموزشی اثر بخش است مهم می باشد.

محقق در این تحقیق در پی پاسخ به این است که آیا آموزش دوره های اقدام پژوهی بر خلاقیت و خودکارآمدی کارکنان آموزشی اثر بخش است.

اهمیت و ضرورت مساله

هدف نهایی اقدام پژوهی بهبود و بهسازی اوضاع آموزشی است و همچنین افزایش رغبت در دانش آموزان و بالا بردن سطح علمی و توسعه روشهای متنوع تدریس و مهارتهای حرفه ای معلمان از دیگر اهداف این طرح است. به این سبب وجود معلمان اهل دانش و پژوهنده این مهم را بر آورده خواهند کرد اگر معلم به پژوهش بپردازد، به نتایج و کاربرد آن احساس تعلق خاطر می کند. او ضمن پژوهش رشد می کند، چاره یاب می شود و بدین ترتیب، نوآوری و خلاقیت اشاعه یابد(قاسمی پویا،۱۳۸۲).

وقتی معلمان در مورد کار خود به پژوهش می پردازند، تصمیم گیرنده هایی مستقل تر و در نتیجه، انتخاب گران بهتری می شوند(بیشاب،۱۳۷۷ به نقل از شمخانی،۱۳۸۸).

با توجه به اینکه آموزش دوره های اقدام پژوهی در سازمان آموزش و پرورش در طی سالهای اخیر رو به افزایش است. و فرهنگیان میل و علاقه بیشتری نسبت به گذشته ی برای حضور در این دوره ها از خود نشان می دهند. و استقبال گسترده ای از این دوره ها به عمل می آید. و از آنجا که پژوهش در عمل نوعی تحقیق است که توسط خود افراد درگیر در یک مساله و برای حل یا کاهش آن انجام می گیرید. و همچنین متغیرهای خلاقیت و خود کارآمدی دو شاخصه مثبت یک سازمان محسوب می گردد. زیرا سازمانی که افراد خلاق و نوآور را در درون خود نداشته باشد با رکود و سستی مواجه می گردد. و همچنین نبود نیروهای خود کارآمد سبب عقب افتادن از اهداف و در نتیجه نرسیدن به اهداف اصلی یک سازمان می گردد. پس آشنایی به این امر که تا چه میزان آموزش دوره های مذکور بر خلاقیت و خود کارآمدی افراد یک سازمان اثر بخش هست امری مهم و قابل تامل است که موجب ایجاد انگیزه برای فرهنگیان نسبت به شرکت در این دوره ها بادی بازتری میگردد و بازخورد ها و نتایج شرکت در این دوره ها را به صورت علمی و تحقیق شده در می یابد که بررسی تأثیرات و پیامدهای دوره های مذکور در مورد فرد یا سازمان باید مشخص گردد. لذا تحقیق مذکور در پی چنین هدفی است که کاربرد آن در آموزش و پرورش است.

همچنین با توجه به بررسی های به عمل آمده از تحقیقات انجام شده در داخل و خارج از کشور می توان بیان داشت که کمتر تحقیقی به بررسی تاثیر اقدام پژوهی بر خلاقیت و خود کارآمدی پرداخته لذا با توجه به اهمیت و ضرورت تحقیق مورد نظر محقق بر آن شد که تا تاثیر دوره های اقدام پژوهی را بر خود کارآمدی و خلاقیت معلمان را مورد بررسی قرار دهد و نتایج آن را در اختیار محققان و متخصصان تعلیم و تربیت قرار دهد.

اهداف تحقیق

هدف کلی:

- بررسی اثربخشی آموزش دوره های اقدام پژوهی بر خلاقیت و خود کارآمدی کارکنان آموزشی شهرستان مرودشت.

اهداف جزئی

- تبیین اثربخشی آموزش دوره های اقدام پژوهی بر خلاقیت کارکنان آموزشی.
- تبیین اثربخشی آموزش دوره های اقدام پژوهی بر خود کارآمدی کارکنان آموزشی.

فرضیه های تحقیق

- ۱- آموزش دوره های اقدام پژوهی بر خلاقیت کارکنان آموزشی اثربخش است.
- ۲- آموزش دوره های اقدام پژوهی بر خود کارآمدی کارکنان آموزشی اثربخش است.

تعاریف اصطلاحات و واژه ها

تعریف نظری

اقدام پژوهی

پژوهش در عمل نوعی از تحقیق است که توسط خود افراد درگیر در یک مسئله و برای حل یا کاهش آن انجام می گیرد. عمل محور اساسی در این نوع تحقیق است. بدین معنا که شخص یا افراد، عمل خود را در حین کار و فعالیت مورد پژوهش قرار می دهند. در این روش هم پژوهشگر درگیر موضوع پژوهش است و هم موضوع پژوهش مربوط به عمل فعلی پژوهشگر است. (فاسمی پویا، ۱۳۸۲)

خلاقیت

خلاقیت واژه ای عربی است که ریشه آن در "خلق" به معنی آفریدن است. در لغت نامه دهخدا خلاقیت خلق کردن و به وجود آوردن است و خلاق کسی است که دارای عقاید نو باشد

گیلفورد دو عامل تفکر ((هم گرا)) و ((تفکر واگرا)) را از یکدیگر متمایز می کند و کلید خلاقیت را در تفکر واگرا می داند. تفکر واگرا یک جستجوی ذهنی است که به دنبال تمام راه حل های ممکن برای حل یک مسئله است و در مقابل تفکر هم گرا قرار دارد که در آن فرد می کوشد تا با ادغام اطلاعات به روش منطقی فقط به یک پاسخ صحیح برسد. (رندسیپ به نقل از ربیع سام خوانیان، ۱۳۸۴)

تعاریف نظری مولفه های شناختی خلاقیت که در گویه های پرسشنامه آمده

سیالی (روانی): تولید تعدادی اندیشه در یک زمان معین

ابتکار (نو آوری): استفاده از راه حل های منحصر به فرد و نو

انعطاف پذیری (نرمش): تولید اندیشه های متنوع و غیر معمول و راه حل های مختلف برای یک مساله.
گسترش (بسط): تولید جزئیات و تعیین تلویحات و کاربردها

خود کارآمدی

در نظام بندورا خود کارآمدی به احساس شایستگی، کفایت و قابلیت در کنار آمدن با زندگی اشاره دارد (شولتز، ۱۹۹۸). به تعبیر دیگر، در نظریه شناخت اجتماعی بندورا، به توانایی ادراک شده فرد در انطباق با موقعیتی خاص، خودکار آمدی گفته می شود (پاجاریس، ۲۰۰۲).

تعاریف عملیاتی

اقدام پژوهی

در این تحقیق معلمان پژوهنده معلمانی هستند که در دوره های آموزش اقدام پژوهی شرکت کرده اند. همچنین معلمان غیر پژوهنده در این تحقیق شامل معلمانی هستند که دوره های آموزش اقدام پژوهش را نگذرانده اند.

خلاقیت

منظور از خلاقیت در این تحقیق نمره ای است که از پرسشنامه خلاقیت ۵۰ گویه ای رندسیپ می گیرد. این پرسشنامه چهار بعد از خلاقیت یعنی: (۱) سیالی، (۲) ابتکار و نوآوری (۳) انعطاف پذیری (۴) بسط (گسترش). را می سنجد که به ترتیب گویه های (۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲) و همچنین گویه (۴۹) بعد سیالی خلاقیت را می سنجد. گویه های (۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴) و همچنین گویه (۵۰) بعد ابتکار (نوآوری) خلاقیت را می سنجد. گویه های (۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۱، ۳۲، ۳۳، ۳۴، ۳۵) بعد انعطاف پذیری خلاقیت را می سنجد. و گویه های (۳۶، ۳۷، ۳۸، ۳۹، ۴۰، ۴۱، ۴۲، ۴۳، ۴۴، ۴۵، ۴۶، ۴۷، ۴۸) بعد بسط (گسترش) خلاقیت را می سنجد. برای هر ماده این مقیاس ۵ پاسخ پیشنهاد شده است که برای هر ماده ۱ تا ۵ امتیاز تعلق می گیرد. این ۵ پاسخ عبارتند از: کاملاً مخالف، مخالف، بی نظر، موافق، کاملاً موافق. نمرات بالاتر از میانگین بیانگر خلاقیت قوی تر و نمرات پایین تر از میانگین بیانگر خلاقیت ضعیف تر می باشد.

خودکارآمدی

منظور از خودکارآمدی در این تحقیق نمره ای است که از پرسشنامه خودکارآمدی عمومی شرر و همکاران کسب می نماید. که این مقیاس دارای ۱۷ ماده می باشد. که انتظارات خود کارآمدی آزمودنی ها در سه سطح میل به آغازگری رفتار، میل به ادامه تلاش برای تکمیل رفتار و مقاومت در برابر موانع را می سنجد. که به ترتیب گویه های (۱،۲،۳،۴،۵،۶) بعدمیل به آغازگری رفتار. گویه های (۷،۸،۹،۱۰،۱۱) بعدمیل به ادامه تلاش برای تکمیل رفتار و گونه های (۱۲،۱۳،۱۴،۱۵،۱۶،۱۷) بعدمقاومت در برابر موانع را می سنجد. برای هر ماده این مقیاس ۵ پاسخ پیشنهاد شده است که برای هر ماده ۱ تا ۵ امتیاز تعلق می گیرد. این ۵ پاسخ عبارتند از: کاملاً مخالف، مخالف، بی نظر، موافق، کاملاً موافق. نمرات بالاتر از میانگین بیانگر خود کارآمدی قوی تر و نمرات پایین تر از میانگین بیانگر خود کارآمدی ضعیف تر می باشد

معلمان پژوهنده

معلمانی هستند که دوره اقدام پژوهی را در آموزش و پرورش گذرانده اند.

معلمان غیر پژوهنده

منظور معلمانی هستند که هیچ دوره اقدام پژوهی را در نگذرانده اند.